

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in tiskarna: Ljubljana, Franklinska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tretjek. Narožnina letno 60 din za brzočasno 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, davek posebe. Pošt. šte. rač. 11.753. Telefon 45-86

Šolski zakon

Sedanji šolski zakon datira z dnem 5. dec. 1929. Pred tem enotnim državnim zakonom se je urejalo ljudsko šolstvo v Jugoslaviji v posameznih pokrajinah neenotno v smislu prejšnjih šolskih zakonov, ki so se postopoma razširjali in prilagojevali novim razmeram in potrebam. Prizadevanje za poenotenje šolske zakonodaje je trajalo torej celih 11 let, preden je organizacija našega ljudskega šolstva dobila enotno formulacijo z novim zakonom o narodnih šolah. Tako dolga doba nekakega medvladja je lahko razumljiva, če upoštevamo velike razlike na vseh področjih novih pokrajin, ki so se po svetovni vojni združile v skupno državo.

Jasno je zato tudi, da je moral novi šolski zakon upoštevati te pokrajinske gospodarske in kulturne razlike in da predstavlja zaradi tega več ali manj le kompromisno rešitev ljudskošolskega vprašanja.

Življenje pa ne miruje: vedno in vedno ustvarja nove zahteve in tem ustrežajoče nove obsestvene oblike. Tem izpremembam morajo seveda nujno slediti tudi nove zakonske določbe, ker ovirajo stari zakoni prirodni razvoj življenja.

Naš sedanji šolski zakon je dobil svojo dokončno formulacijo v eni izmed najtežjih dob naše mlade države, ko je režim šestega januarja skušal centralistično strniti vse agende v svojih rokah. Od tistega časa se je mnogokaj izpremenilo, če že ne omenimo za enkrat nič drugega kot srbskohrvatski sporazum iz leta 1939., ki je jasno pokazal, da so načela, ki so kumovala tudi šolskemu zakonu, postala nevdružna. Zahteve po narodni avtonomiji se pa niso ustavile na mejah banovine Hrvatske, marveč so zajele v svoje območje tudi ostale pokrajine, ki bi na raznih področjih prav tako rade zaživele svoje lastno življenje ter brez ovir centralističnega varuštva dosegle po lastnih potrebah in močeh maksimum svojega narodnega razmaha.

Izmed takih področij je vprašanje narodne prosvete v najširšem pomenu besede gotovo izmed najvažnejših in zato so stremiljenja po kulturni avtonomiji brez dvoma življenjskega pomena za vsak narod.

V tem okviru pa zavzema ljudsko šolstvo in njegov ustroj zelo pomembno mesto. Ni čudno zato, da se posveča že sedaj tej pagnji ljudske prosvete največja pozornost in da mnogi zainteresirani krogi že premišljajo in snujejo načrte o bodoči preustrojitvi ljudske šole v območju narodne samouprave.

Slovenski javnosti je trenutno že poznan tozadavni projekt novega zakona za ljudsko šolstvo, ki ga je izdelala Kmetijska zbornica ter ga tudi lojalno razposlala na ogled raznim korporacijam, ki prihajajo po svojem zanimanju v prvi vrsti v poštev za tako reorganizacijo. Prejelo ga je tudi vodstvo naše sekcije ter ga razposlalo vsem okrajnim učiteljskim društvom v vednost in obravnavanje.

Ni tu mesto niti ni še čas, da bi se podrobneje pečali s tem osnutkom. Kljub temu mislimo, da ne bo odveč in nekoristno, ako predhodno temu obravnavanju po naših društvih in v vednost slovenske javnosti napišemo nekaj misli, ki so se nam porodile ob čitanju tega projekta.

Vodilna misel tega osnutka je zapopadana v naslednjih načelih: ljudsko šolstvo naj se razdrži, decentralizira, demokratizira in prilagodi živim potrebam. Dosledno tem načelom skuša projekt kmetijske zbornice izvesti revizijo sedanjega šolskega zakona, ki mu očita, da greši prav proti vsem tem principom.

Pribiti moramo takoj, da je zadel osnutek v tem pogledu žebelj na glavo. Kadar koli smo učitelji na raznih svojih zborovanjih in tečajih — zlasti v zvezi z življenjsko nujno reformo naše ljudske šole — razpravljali o tem vprašanju, so izzvenele naše zahteve vedno v smislu naših načel. Zato moramo ob tem poskusu revizije šolskega zakona iskreno pozdraviti to stremljenje z zagotovitvijo, da nas bodo našla vsa prizadevanja v tej smeri vedno pripravljene, doprinesiti tudi delež svojega sodelovanja k izpopolnitvi in pospešanju take šole, ki se bo življenjsko približala sodobnim duhovnim in socialnim potrebam našega naroda.

Toda prav zaradi te naše pripravljenosti moramo — ne da bi hoteli kakor koli anticipirati sklepe naših organizacijskih instanc — ugotoviti že sedaj dva načelno važna nedostata v novem zakonskem projektu kmetijske zbornice. V njem pogrešamo namreč že staro zahtevo vseh resnično demokratičnih prosvetnih delavcev po depolitizaciji šolstva, ki je na dnevnem redu vseh naših zborovanj že vso dobo našega narodnega osvobođenja in brez katere ne bo nikdar niti prave demokratizacije in avtonomnega razmaha ljudske kulture niti resničnega zadovoljstva učnega osebja na slovenskih šolah. Pereača je bila ta zahteva že pod Avstrijo, pereača je v Jugoslaviji, postaja pa vse bolj pereača iz dneva v dan.

Drugi nedostatek projekta pa tiči v pre-skromnem deležu, ki je v njem odmerjen sodelovanju in soodločanju učiteljske osebja v vseh tistih vprašanjih, ki se nanašajo na notranji ustroj našega šolstva. Kakor je treba

Kako rastejo cene važnim življenjskim potrebščinam

Zaradi silne draginje je najbolj prizadet uradnik, ki mora vse za življenje potrebne stvari kupovati, ker nima zemlje, ki bi mu dala vsakdanji kruh.

Kupovati mora z denarjem, ki si ga služi s svojim delom, trdim delom, bodisi v šoli, uradu ali celo zunaj na terenu. Vendar danes plače niso v nikakem sorazmerju z naraslimi cenami življenjskih potrebščin, tako da draginja pritiska z vso silo na uradnika in mu ogroža življenjski obstoj.

»Ali pa je pri nas potrebna taka draginja?« To vprašanje se poraja vsakemu, ki gleda življenje z odprtimi očmi in vidi vse, kar se dogaja okrog njega.

Ni pa potreben tako nagel porast cen, ki ga povzročajo spekulanti in prekupčevalci, ki na eni strani bogatijo na račun kmetovih žuljev, na drugi strani pa na račun nizkih, daleč pod življenjskim minimumom stoječih uradniških plač.

Draginja raste kljub uradnim maksimalnim cenam in kljub delovanju številnih protidraginjskih odborov, odborov za kontrolo cen itd. Povzročajo pa to draginjo prekupčevalci, ki jih danes kar mrgoli po deželi in ki ne štedijo z denarjem. Dandanes bi rad vsak samo trzil, mešetaril in prekupčeval, tako da gre artikel, preden pride od kmeta producenta do uradnika, delavca ali obrtnika kot konsumenta, skozi več rok posredovalcev, ki to blago podražijo in hočejo pri tem dobro zaslužiti. Tak zaslužek je zelo lahek in se ga poslužujejo mnogi, premnogi, ki jim ni do resnega in poštenega dela. Tako so uradnik, delavec in obrtnik prisiljeni s svojimi nizkimi plačami kupovati življenjske potrebščne drago, ker pač morajo s povišano ceno vzdrževati mnoge prekupčevalce, ki na ta račun živijo. Mimogrede povedano je taka prekupčevalska obrt tako zvana »črna obrt«, ki ni prijavitelna nikjer in tudi ni obdavčena.

Hočem navesti nekaj primerov iz lastnih opazovanj in videli bomo, da je to res.

Po deželi, zlasti v žitorodnih pokrajinah, danes kar mrgoli prekupčevalcev, ki kupujejo pšenico, ne oziraje se na maksimalno ceno din 3,— oziroma din 3,30 za kilogram, po ceni din 6,— do din 6,50. Kakšne spekulacije imajo ti prekupčevalci pred očmi, ve lahko vsak, ki kupuje moko. Moka je neobhodno potrebna za kruh. Če jo boš hotel imeti, boš pač plačal, kolikor bo zahteval prekupčevalec.

Zanimivo je dejstvo, da se na deželi posledice te spekulacije že poznajo, ker podelski trgovci si ne bodo mogli nabaviti nove enotne moke, za katero je določena maksimi-

rana prodajna cena din 5,50 za kilogram, mlinarji pa že zdaj zahtevajo za kilogram moke din 5,75. To je posledica navijanja cen pšenice po prekupčevalcih, ki se ne ozirajo na zakonske predpise pri odkupu pšenice.

Te dni se je razširil nekje na deželi glas, da je mlinarjem nek prekupčevalec obljubljal, da kupi vsako količino bele pšenične moke O gg, pa naj stane tudi din 20,— kilogram. To bo res nekaj groznega, če bomo še nadalje pustili tako navijanje cen in ne bodo oblastva tega energično zatrla. Koliko bo potem stala moka v nadrobni prodaji, če sedaj prekupčevalci sami ponujajo in diktirajo take neverjetne cene in to celo na veliko.

Vse to pa mora gledati uradnik s svojimi nizkimi plačami in obdržati mirne živce in si ustvarjati rožno bodočnost.

Druga zadeva tiče svinjsko meso in mast. Vzemimo konkreten primer:

Kmet je zredil prašiča, ki tehta 200 kg. Že ima na domu prekupčevalca A., ki z njim baranta in mu končno plača za kilogram žive teže din 11,—. Torej stane prašič 2200 din. Prekupčevalec mu naroči dan in kraj, kamor mora prašiča dostaviti. Prekupčevalec A. proda tega prašiča večjemu prekupčevalcu B. in sicer po din 12,— za kilogram žive teže. Torej se je že podražil za 200 dinarjev, katere je A. vtaknil v žep. Prekupčevalec B. proda tako zbrane prašiče liferantu C. po din 13,50 za kilogram žive teže. Pri tem je zaslužil že 300 dinarjev, skupno torej se je podražil prašič za 500 din. Ta liferant komaj proda tako nakupljene prašiče bodisi direktno, bodisi na sejmju mestnemu mesarju in sicer po din 16,— kilogram žive teže. Torej zasluži tudi ta 500 dinarjev (seveda je to brutto zaslužek) in se je pri vsej manipulaciji podražil prašič, preden je prišel od kmeta do mesarja, za cel tisočak.

Torej ni čudno, da sta meso kakor tudi mast vsak dan dražja, če gre blago skozi toliko rok, ki pri tem zaslužijo.

Vse to gledamo mirno in dopuščamo, protidraginjski odbori tu ne ukrenejo nič. Tako početje brezdušno ni v korist našemu narodnemu gospodarstvu, ker nima od tega nič ne kmet, še manj pa uradnik, ki mora drago plačevati, in tudi ne država ali banovina ali občina.

Tako prekupčevanje je treba zatreti z vso energijo, kajti ubogo ljudstvo, med katero prištevamo tudi uradništvo, bo kljub temu, da smo v agrarni državi, moralo hudo stradati, ker si ne bo moglo zaradi nizkih plač kupiti ničesar.

V-ar.

razmer, ki nujno kličejo k izboljšanju, ako hočemo biti sposobni za delo, ki nam je naloženo. — Vedno je učiteljstvo le kamen maršikaterih spotik, vedno se mu nalagajo le dolžnosti, le malokdo pa povpraša, ali sme od njega to tudi zahtevati. Ne — dokler se ne izboljšajo njegove življenjske, zlasti stanovanjske razmere! Ne viničarske bajte oziroma še slabše zidanice, ampak zdrava, higienična in dovolj prostorna stanovanja potrebujemo za zdravo in uspešno delo.

Z. B.

V kuhinjo sneži

Ko sem lani nastopila službo, mi je bila odmerjena za stanovanje kamnitna, vlažna sobica v kašči ošabnega hribovskega kmeta. Morala sem preganjati miši in ščurke, pajke in komarje, če sem hotela ostati živa do drugega jutra. S prezidavanjem neke hiše v šolo, se mi je v srce vselila iskrica upanja, češ tudi zame bodo preskrbeli in mi uredili pošteno stanovanje. Šolo so uredili, stanovanje pa je ostalo kot je bilo. Ker je spomlad umrl v njem nek tuberkulozni mladenič, sem hotela imeti sobo razkuženo. Smejali so se mi. Končno sem dosegla vsaj to, da so jo prebelili. Komaj pa sem se vselila, že so stene pričele pokati in sedaj so vse stene polne špranj, omet odpada vsak dan in, če stopim v sobo, se kar zatrese. Skušam zapreti vrata, ne gre, poskusim druga, zopet ista pesem. Hočem popraviti, pa ne puste, da se ne bi vrata pokvarila. Nič ne de, še vso zimo prihaja sveži zrak v sobo. — Iz sobe grem skozi vežo v kuhinjo. Po zidu samo ivje, del stene pa stalno moker in na njem raste nekakšen mah. Kuham kosilo, pa moram biti oblečena v plašč, da poleg štedilnika ne zmrznem, saj se tudi kuhinjsko okno sploh ne zapira in ga ne smem dati popraviti, da bi se ne odrgnila barva in napravljali stroški. Ko je na Strossmayerjevo pihala burja in je padal sneg, sem se zjutraj vsa začudena znašla sredi snega — v kuhinji. Dva metra od okna, po tleh dobre 4 cm snega, bliže okna 10 cm. Očistim vso stvar, privežem okno z vrvcem in grem izvrševati dolžnost tega prazničnega dne. Ko se vrnem, se znajdem v istem položaju. — In če komu potožim in od odgovornih činiteljev zahtevam popravil, skomizgnejo z rameni rekoč: »Še malo, pa bo konec zime, potem pa ne bo več snega.« Sedaj pa naj samo še čakam boljšega vremena in boljših časov, ko se bodo ljudje zavedali, da je treba tudi učiteljska stanovanja popravljati.

Maco.

Je to naturalno stanovanje?

Z ozirom na ponovno opozorilo k razpisu ankete glede poročanja o neurejenih in pomanjkljivih stanovanjskih razmerah se oglašam zato, ker me vprašanje stanovanja zasleduje že od začetka moje nastanitve do danes, ko vključ premetitvi nisem ubežala problemu naturalnega stanovanja in stanarine.

Položaj je sledeč: Prišla sem na šolo kot zadnja učna moč in kot taka bi morala sprejeti naturalno stanovanje, ki je v šoli v prvem nadstropju ter sestoji iz del enega samega prostora. Je z vrati predeljen del hodnika in je tako nastala soba, široka 2 m in dolga 3,4 m. Vratom nasproti je veliko okno, ki zavzema skoraj vso širino stene, enojna vrata pa vodijo na hodnik in se le slabo zapirajo, zaradi česar je v sobi stalen prepih. Poleg tega so na hodniku v neposredni bližini stanovanja nameščena stranišča, kar povzroča v omenjeni sobi, zlasti ob vlažnem in vetrovnem vremenu, neznošen smrad. Stanovanje je opremljeno, če se to, kar stoji v sobi, sploh lahko tako imenuje. Ozka, iz grobih desk zbita postelja sega do polovice okna, majava omara iz leta 1890., mizica, stol in peč tvorijo vso opremo. Izboljšati, popraviti ali preurediti ni mogoče ničesar, kajti za normalno pohištvo ni prostora. Vključ majhne mihi in na skrajni minimum skrčenemu pohištvi, je vsako kretanje v sobi otežkočeno in skoraj nemogoče. In naposled: kje ostaja zadovoljstvo, ki ga človek želi občutiti, kadar

Dosebina:

Šolski zakon.

Kako rastejo cene važnim življenjskim potrebščinam.

Kako stanujemo: Zidanice — naša stanovanja. — V kuhinji sneži. — Je to naturalno stanovanje?

Vajenske šole.

Franc Gerbec in Učiteljski tovariš.

Učiteljska naturalna stanovanja.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič.

Učiteljski pravnik.

Med »zaostalimi« v otrokovem stoletju.

Splošne vesti. — Iz listov. — Stanovska organizacija JUU. — Šolski radio. — Novosti na knjižnem trgu.

Kako stanujemo

Zidanice — naša stanovanja

Zaradi nestalnosti tukajšnjega učiteljstva, kateri so vzrok mizerne stanovanjske razmere, se mi zdi potrebno, da se na Vaše opozorilo oglasim tudi jaz z opisom svojega stanovanja.

Isti opis zadeva tudi moje tovarišice, ki ima še pomanjkljiveše stanovanje in še družino, od katere pa živi vprav zaradi stanovanja ločeno.

Upam in želim, da bi anketa stanovanj vsaj nekoliko omilila naše kritične stanovanjske razmere.

Lepa je vasica oziroma naselek, ki leži na enem izmed množičnih gričev Slovenskih gor. Lep in prijeten je kraj zlasti za tiste obiskovalce, ki kot gostje naših bližnjih vinarstev obiskujejo naše »pivnice« (kleti).

Vendar pa tudi s kruto prozo kraj ne prizanaša, s prozo, ki zadeva učiteljska stanovanja. Ves griček, ki nalikuje obronku, je posejan z bajtami, zgrajenimi iz ilovice in s slamo kritimi, vmes pa je nekaj podkletenih zidanic. Edino šola je hiša v pravem pomenu besede. — Zaradi pomanjkanja stanovanjskih hiš sem bila prisiljena, nastaniti se v eni izmed omenjenih zidanic — v hišici skromnih dimenzij: soba je dolga 2,5 m, široka 3,2, visoka 2,25 m; kuhinja: 2 koraka dolga, 1 korak široka, predsoba prav tako. Navajam dimenzije zaradi tega, ker se v tej kuhinji vodi gospodinjstvo za tri tukajšnje učne moči. Že po obsegu stanovanje nikakor ne zadošča niti za eno učno moč.

Še hušje pa so druge pomanjkljivosti: okna, velika kot line, so zavarovana z železnimi križi, šipe so enojne in pobite; vrata

v vseh strokah nuditi ekspertom možnost, da soodločajo pri njihovih izpopolnitvah, ter bi bila n. pr. največja zabloda higienske socialne politike, potiskati v stran zdravniški stan, tako si je tudi nemogoče predstavljati dober pedagoški in didaktični ustroj šolstva brez intenzivnega in soodločujočega vpliva učiteljskih svetov.

se po končanem pouku hoče odpočiti ali posvetiti nadaljnjemu delu?

Podrobni opis omenjenega naravnega stanovanja ni bil brez namena. Pomislimo le, da pripada učitelju na osnovi razsodbe drž. sveta št. 3665/40 stanovanje 2 sob, kuhinje in pritlikin. Kako daleč smo v stvarnosti od tega? Ali se prostor $2 \times 3,4$ m more smatrati za sobo? Ali ni tudi učitelj človek, ki ima poleg dolžnosti in vzvišene naloge dajanja tudi sam pravico do uživanja katere koli v mejah možnosti dosegljive kulturne dobrine? Zdi se da ne.

Za omenjeno sobico se učitelju, ki se »ugodnostim« takega naravnega stanovanja odpove, odreče stanarina 150 din mesečno. Kaj to pomeni, je vsakomur jasno! S tem pa stvar še ni končana! Če si torej učitelj upra-

vičeno poišče drugo, privatno stanovanje ter mu je sreča mila, da ga res dobi, nastane nov problem. Ako je namerč šolska izbica vredna 150 din (to vedo vsi!), si vsak gospodar za svojo primerno opremljeno sobo lahko zaračuna več kot 150 din ali pa vsaj toliko. Koliko gnotne škode utrpji na ta način učitelj, ko si mora zaradi neuvrednosti odločujočih činiteljev od pičle, skopno odmerjene plače brez stanarine plačevati tudi še stanovanje in to v času, ko beležimo skoraj 100% porast cen vsem življenjskim potrebščinam! Marsikdo si je spričo tega krutega dejstva premislil in se obsodil na životarjenje v takem neprimerem prostoru samo, ker njegova denarnica ni mogla utrpjeti takih stroškov; vendar je brez dvoma, da je plačal svoj obolus v fizičnem in psihičnem oziru. G. S.

Vajenske šole

Učiteljstvo ljudskih šol je s strokovnim nadaljevalnim šolstvom tako tesno povezano, da ga proučuje in razpravlja o njem na vsakoletnih sestankih. Na zadnjem takem sestanku so bila ugotovljena sledeča načela: Obrtne nadaljevalne šole so de facto nadaljevanje ljudskošolskega pouka, samo s to razliko, da je pouk strokoven, zato mora vzgoja vajencev temeljiti na istih načelih kot pri učencih ljudskih šol. Na vzgojo in pouk vajencev imata vpliv obrtnik in ostala javnost, učiteljstvo pa želi obdržati kontinuiteto z vsemi javnimi in zasebnimi činitelji, zato sprejema vsako objektivno sodbo in kritiko na znanje in upošteva vsako željo javnosti, ako je izražena v interesu nadaljevalnega šolstva. Seveda pa mora biti kritika stvarna in ne sme zasledovati osebnih koristi.

Na sestanku učiteljstva strokovnih nadaljevalnih šol, ki ga je sklicala sekcija JUU za dravsko banovino, so bili sprejeti sledeči sklepi in s potrebnimi utemeljitvami poslani kr. bankski upravi v Ljubljani:

1. Honorarji naj se izenačijo. Ako ni mogoče zvišati temeljnih postavk, naj se tem dodajo draginjske doklade. Za enako delo zahtevamo enako plačilo. Dosedanji honorarji ne ustrezajo nastali draginji in koristnemu delu na strokovnih nadaljevalnih šolah. Vsi honorarji naj se izenačijo in zvišajo na 25 din na uro.

2. Na strokovnih nadaljevalnih šolah v mestih poučuje danes komaj $\frac{1}{4}$ učnih moči — učiteljev. Vse druge učne moči so večinoma, razen gg. profesorjev, brez metodično didaktične izobrazbe. Vzgoja vajencev je v tem oziru zelo pomanjkljiva in za današnje družbene razmere nesodobna. Pritegnitev večjega števila ljudskošolskega učiteljstva v vzgoji in pouku na strokovnih nadaljevalnih šolah je iz teh razlogov nujno potrebna.

3. Upravitelji ljudskih šol in učitelji z izpiti naj bodo obenem upravnikji teh šol. V zadnjem času je bilo to vprašanje načeto in deloma zadovoljivo rešeno. Ker pa vprašanje imenovanja upravnika še ni rešeno v tem smislu, je dolžnost nadrejene oblasti, spraviti strokovne nadaljevalne šole v sklad s koristnimi vzgoji in pouka.

4. V Sloveniji imamo premalo strokovnih nadaljevalnih šol. V zadnjem času smo dobili nekaj novih in je oblast otvorila razne tečaje. Za našo naraščajočo obrt in industrijo pa še vse premalo. Dokler ne bo prišlo to šolstvo pod banko upravo, ki ga ne bo samo nadzorovala, ampak tudi vzdrževala, toliko časa ne moremo pričakovati povoljnega razmaha. Učiteljstvo ljudskih šol se muči pri ustanavljanju in zato pričakuje od nadrejene oblasti vsestranske podpore in upoštevanje upravičenih zahtev. Zavedati se moramo mi in tudi vsa javnost, da je napredek strokovnega nadaljevalnega šolstva odvisen od proste volje in dela ljudskošolskega učiteljstva in njegove strokovne izobrazbe. Vsako drugo mišlje-

nje ne prinaša šoli nobenih koristi in služi samo osebnim ambicijam posameznikov. Potrebni so učni tečaji za učiteljstvo že v tem letu.

5. Uredbo o strokovnih nadaljevalnih šolah je treba prilagoditi dejanskim potrebam časa. Po naročilu kr. bankske uprave bo učiteljstvo pripravljeno sodelovati na spremembi uredbe in učnih načrtov. Sprememba uredbe in učnega načrta brez sodelovanja učiteljstva ne bo ustalila ali pospešila razvoja tega šolstva; uredba sama pa ne sme služiti favoriziranju samo enega stanu, ampak mora služiti šolstvu. Kakor zahteva pravičnost: za enako delo enako plačilo, tako zahteva učiteljstvo, ki ima predpisani formalni specialni izpit, enakopravnost in enakovrednost pri nastavljanju na strokovnih nadaljevalnih šolah.

6. Tiskovine, ki so sedaj v rabi, so neprimerne in nepraktične in skoraj na vsaki šoli drugačne. Treba jih je poenostaviti in poenotiti. Banska uprava naj izda naročilo za spremembo tiskovin. Tu bo učiteljstvo rado sodelovalo.

7. Poleg omenjenih in uvaževanja vrednih predlogov pa je zlasti pereče vprašanje učiteljstva, izprašane za pouk na strokovnih nadaljevalnih šolah, ki ga prosvetna oblast službeno premešča tja, kjer ni pogojev za ustanovitev teh šol.

V dravski banovini je več primerov, da so učitelji, izprašani za te šole, premeščeni po službeni potrebi iz krajev, kjer take šole niso, v najbolj oddaljene hribovske vasi, kjer nimajo možnosti in prilike, da bi poleg svojega poklicnega dela koristili šoli s svojim strokovnim znanjem za dvig obrtnišva. Učitelji, izprašani za poučevanje na strokovnih nadaljevalnih šolah, so se programsko bavili s problemi tega šolstva in krivično je, da so odrinjeni in zamenjani z učiteljstvom, ki ni specialno izprašano za te šole. Izprašano učiteljstvo za strokovni pouk je žrtvovalo ogromne vsote za svojo izobrazbo.

Učiteljstvo, izprašano za pouk na strokovnih nadaljevalnih šolah, naj se vedno prvenstveno namesti v krajih, kjer te šole še obstoje ali kjer so dani pogoji, da se taka šola ustanovi. Ono izprašano učiteljstvo za strokovne nadaljevalne šole, ki je bilo po službeni potrebi premeščeno v kraje, kjer ni pogojev za ustanovitev teh šol, naj se zopet premesti v kraje, kjer take šole že obstajajo.

Na sestanku so bili sprejeti še sledeči sklepi:

Sekcija JUU v Ljubljani naj razpošlje okrožnico na vsa sreska učiteljska društva, da dobimo jasno sliko o stanju in delovanju strokovnih nadaljevalnih šol.

Sekcijo JUU naprošamo za ustanovitev referata za vajenske šole pri vseh sreskih učiteljskih društvih.

Zelo nujna je potreba ustanovitve kuhinje za vajence v Ljubljani in v industrijskih krajih.

napraviti svoj koncert v javnem ljubljanskem gledališču. V 10. številki pa, da se bo ta koncert vršil 16. maja 1968 in pristavlja: »Podpirajmo domačo stvar!«

V 12. številki je pa priobčen članek učitelja Petra Irgoliča iz Maribora, ki obzaluje, da je Gerbec nehal izdajati Liro Sionsko, ga poziva, naj neplačnike javno imenuje in naj tega časopisa ne neha izdajati, ker bodo že učitelji na Štajerskem skrbeli, da mu bodo dobili mnogo naročnikov, ki bodo bolj stanovitni in pošteni kot prejšnji zastanjkarji.

V isti številki priobčuje »Učit. tov.«, da se je g. Fr. Gerbec, učitelj v Trnovem pri Ilirski Bistrici, učiteljski službi odpovedal.

V 14. številki je priobčil neki Lovračev svoj dopis iz Trnovega, kjer omenja med drugim Gerbičevu Liro Sionsko in Irgoličev dopis iz Maribora in pravi, da je to prvo lep sprečevalo štirskih (štajerskih) učiteljev. Pravi tudi, da je vprašal g. Gerbeca za stran Lire, pa mu je rekel, da bi še izdajal svoj list, ko bi doma ostal. Ker so pa okoliščine tako nanesle, da naš vrli tovariš Gerbec zapusti Kranjsko, pa menda ne bo nadaljeval svoje »Lire«. Zelo nam je žal, če je več ne bo. — Temu nasproti pa namerja zmožni g. Gerbec v kratkem izdati »zvezek cerkvenih pesmi o sv. obhajilu«. Dobro nam bodo došle, kajti ravno o sv. obhajilu nam jih vedno primanjkuje! Torej vže naprej priporočamo te, gotovo lepe napeve našega vrlega skladatelja, vsem orglarjem in pevcom po Kranjskem, Koroškem in Štirskem in sploh vsem, ki jim mar za lepo cerkveno petje. — Delo se bo samo hvalilo.

V 24. številki »Učit. tov.« opozarja tudi urednik na te pesmi in pravi, da stanejo 50 kr,

ki naj jih vsak naročnik pošlje skladatelju v Cerknico.

Prva številka »Učit. tov.« za 1869. l. pa opozarja, da so te pesmi že izšle, jim navaja naslove, jih ugodno ocenjuje in toplo priporoča.

V 6. številki tega letnika »Učit. tov.« je pa kratka notica, da je naš Franc Gerbec odšel v Prago, kamor ga je poklicalo vodstvo narodnega gledališča. Škoda, da vrli skladatelj in pevec ni mogel dobiti dostojnega mesta v domovini!

Iz kakega vzroka sem spisal ta članek? Prvič sem hotel s tem opozoriti učiteljstvo sedanje dobe na to, da je v slovenski kulturi ni panoge, v kateri bi ne bilo slovenskega učitelja. Drugič sem hotel opozoriti na to, da je še neobdelana študija, koliko se je v raznih dobah udeleževalo slovensko učiteljstvo ravno v slovenski glasbi. Tretjič sem hotel opozoriti na še neobdelano študijo: »Učiteljski tovariš« in slovenska glasba. Saj je znano, da je bil njegov urednik Andrej Praprotnik precej glasbeno nadarjen in veziran. Saj je znano, da je prevzel po smrti Kamila Maška uredništvo njegovega glasbenega časopisa: Caecilia, Musikalische Monatshefte für Landorganisten, Schullehrer und Beförderer der Tonkunst auf dem Lande, kjer je vršil svojo prvo uredniško prakso.³ Praprotnikov prijatelj Jos. Levičnik pa pripominja v nekem svojem pismu temu uredniku »Učit. tov.«, da njegove (Praprotnikove) skladbe pojo pevci še sedaj po cerkvenih korih v okolici Škofje Loke, kjer je njihov komponist nekdanji služboval.

³ Praprotnik je bil tudi takoj po ustanovitvi v odboru Glasbene Matice v Ljubljani.

Učiteljska naravna stanovanja

Z razsodbo državnega sveta in odlokom ministrstva za prosveto je urejeno vprašanje obsega učiteljskih naravnih stanovanj. Določena je tudi velikost in vrednost prostorov. Naravno stanovanje mora obsegati 2 sobi in kuhinjo v predpisani velikosti in z vsemi pritliklinami.

Vprašanje nastane, kdaj bo to realizirano in kakšni so izgledi za bodočnost. V mestih in trgih vprašanje stanovanj ni tako pereče, ker se v mestu le laže dobi stanovanje. V mnogih primerih seveda tudi v manjših mestih in trgih ni lahko dobiti primerno stanovanje. Težko pa je najti primeren prostor za učiteljsko stanovanje na deželi. V večini so to šole, kjer je v šoli primerno upraviteljsko stanovanje. To stanovanje je žal včasih cilj »mnogih reflektantov«. Prav tako se nahaja na mnogih šolah po ena ali več sobic za samsko učiteljsko. Nikjer ali pa le v izjemnih primerih je preskrbljeno za poročene učne moči. Na vasi ni primernih stavb, da bi bilo v njih kako stanovanje, ki bi imelo 2 ali celo več prostorov. Zato bi bilo treba misliti tudi na nje. Kjer so taka stanovanja na razpolago, tja naj se res nameščajo samo poročeni učitelji. Prav tako je treba gledati, da se na šole, kjer je prazno upraviteljsko stanovanje, nameščajo poročeni pari. Nimamo samo enega primera, da stanuje v teh stanovanjih samski tovariš ali tovarišica, ki ima od treh prostorov samo enega opremljenega. Ne sme me kdo napačno razumeti, da ne privoščim »upraviteljstva« samskim tovarišem. Ne, hočem le povedati, da naj se primerna stanovanja za družine izrabijo ter naj se na ta mesta dirigirajo poročeni učitelji.

Z uredbo je torej določena velikost stanovanja in prostorov. Velikost ustreza zdravstvenim predpisom glede obsežnosti prostorov: za kuhinjo je predpisanih najmanj 25 m², za stanovanjske prostore pa najmanj 35 m² oziroma za enega člana 10 m² prostornine. Toda s temi predpisi še ni urejena zdravstvena stran. Od stanovanja se ne zahteva samo, da je dovolj veliko, temveč predvsem, da je zdravo. Prvi pogoj zdravega stanovanja pa je, da je to suho. 60 do 80 % stanovanj na naših šolah ne ustreza tej zahtevi. Stare šole so bile grajene iz kamnja ali tudi iz opeke, a niso bile izolirane. Z leti so se stene navlekle vlage, v mnogih primerih je ta vlaga 1 do 2 m visoka. Pod je bil položen kar na zemljo. Zaradi mokrote v zemlji je tudi pod vedno vlažen in mrzel. Nele da les hitro razpade, tudi vlaga, ki izpareva iz tega leša je zdravju skrajno škodljiva. V takih stanovanjih se začnejo najhujše morilke ljudskega zdravja: jetika, revmatizem itd. Zaradi tega bo treba tudi po velikosti ustrežajoča stanovanja v vseh primerih pregledati in nepristransko oceniti za primerna ali neprimerna. V komisiji, ki naj bi to delo opravila, naj bo upravitelj šole, član kraj. šolskega odbora, šolski ali banovinski zdravnik, tehnični strokovnjak (zig. mojster ali slično) in prizadeti učitelj. Pregled naj bi se izvršil na prošnjo učitelja oziroma šolskega upravitelja. Stanovanja, ki bi jih komisija našla za neprimerna, bi se morala popraviti. Ni namreč stanovanja, ki bi se ne dalo popraviti. Vem za stanovanje, ki je bilo skrajno zanemarjeno in vlažno, a ga je krajevni šolski odbor popravil in moderniziral, da zdaj ne zaostaja za nobenim stanovanjem v mestu v kaki novi vili.

Do danes se je smatralo vsako stanovanje za primerno, samo da je soba imela štiri stene in okenske okvirje. Stereotipen odgovor na vse pritožbe je bil: »Če je bilo za druge dobro, bo še za vas.« Ako kdo ni hotel biti na cesti, je pač moral biti zadovoljen s takim stanovanjem, kakršnega je dobil.

Prav tako bi bilo treba rešiti vprašanje popravil učiteljskih naravnih stanovanj. Določiti bi se moralo, kdo je dolžan popravljati stanovanja.

Prav tako bo treba pri gradbi novih šol paziti na razdelitev stanovanj. Opustiti bo

treba starinski način gradbe »delavskih stanovanjskih kasarn« in se oprijeti načina »ločenosti stanovanj«. Če pogledamo naša stanovanja, vidimo, da je vsem stanovanjem skupen en hodnik oziroma predsoba. Iz tega hodnika je vhod v dvojce ali še več stanovanj. Ta način se je izkazal za zgrešen. Najskromnejša zahteva vsakega stanovalca je, da stanuje n e m o t e n o, da se počuti v svojem stanovanju dobro in prijetno. Po domače povedano, nihče ne želi »da bi mu drugi gledali v skledo«. Še prav posebno velja to za stanovanja poročenih in neporočenih učiteljev. Tudi temu problemu bomo v bodoče morali posvečati več pozornosti.

Pozdravljamo nove predpise, ki so končno vendarle predpisali velikost stanovanj. S tem je odpravljenih mnogo nesoglasij, ki so prej nastajala pri dodeljevanju stanovanj. Vsak upravitelj in vsak krajevni šolski odbor si je po svoje razlagal »primernost« stanovanj. Mnogi krajevni šolski odbori so se sploh postavili na stališče, da itak ni nobenih zadevnih predpisov in da se naj učitelji zadovoljijo s tem, kar dobijo. V bodoče pa naj za vsa stanovanja velja osnovno načelo, da morajo biti suha, zračna in svetla. Zato naj se pregledajo slaba in nezdrava stanovanja in se popravijo. Pri večjih popravilih in gradbi novih šol pa je potrebno upoštevati načelo ločenosti stanovanj. Potrebno pa bo vsekakor, da se s pravilnikom ali uredbo precizirajo vse podrobnosti, da bodo izostali spori in nesporazumi. Naše načelo je, da si učiteljstvo za svoje težko, naporno in nezdravo delo v šoli v polni meri zasluži zdrava, svetla, sončna in higienska stanovanja.

Učiteljski pevski zbor JUU Emil Adamič

—pev. OBVESTILO. Prihodnji pevski tečaj se bob vršil v dneh 23., 24. in 25. marca t. l. v prostorih Glasbene Matice v Ljubljani. Zaradi predstoječega nastopa je tečaj strogo obvezen za vse članstvo zbora. Petnajstletnica je sicer v splošnem skromen jubilej, pomeni pa za članstvo našega zbora in ostalo učiteljstvo v JUU že lepo vrsto let idealnega in požrtvovalnega dela ter razumevanja našega stanu za narodno kulturo. Velike so bile obojestranske žrtve, zato ne sme iti ta obletnica mimo nas brez večje in manifestacijske prireditve. To in petletnica smrti našega predsednika prof. Emila Adamiča, ki pada v letošnje leto, naj združi vse članstvo pevskega zbora v delu za čim lepši uspeh nastopa. Pokazati moramo ponovno, da smo vredni zaupanja svojih stanovskih tovarišev in imena velikega slovenskega guslarja. — Člani, ki so prejeli naknadno okrožnico, naj odgovore z obratno pošto. — Tajnik.

Učiteljski pravnik

—§ Vprašanje: V. P. 1. Kdo prejema rodbinsko doklado za otroka, če sta mož in žena učitelja in ne službujeta v istem kraju, a živi otrok pri materi?

2. Kdo prejema rodbinsko doklado za otroka, če sta mož in žena sodnijsko ločena, a živi otrok pri materi?

Odgovor: Po čl. 7. uredbe o osebnih dokladah (Ročni katalog str. 115) pripada rodbinska doklada za otroka očetu. Če živita narazen zaradi ločitve ali zakonskih sporov, pripada doklada zakoncu, pri katerem se otrok vzdržuje.

Ciril Petrovec:

Franc Gerbec in Učiteljski tovariš

(Konec)

»Učiteljski tovariš« z dne 1. sept. 1867. l. je objavil sledeče vrstice: Naš dragi tovariš, vrli slovenski skladatelj g. Fr. Gerbec, je z letošnjim šolskim letom dovršil v praškem konservatoriju z najboljšim uspehom vse nauke v petju in skladanju. Še to leto jeseni misli g. Gerbec v Ljubljani dati svoj prvi koncert in drugega v Zagrebu. — Komu izmed slovenskih učiteljev ne bode srce od veselja igralo, ko bo videl svojega tovariša, kako se je s svojo železno voljo in z neprestano pridnostjo povzdignil iz navadne prašne učilnice na tako slavno stopnjo izobraženosti, na kateri bo svetil kot biser v domači umetnosti. Bog mu daj srečo!

»Učiteljski tovariš« 1868. l. priobčuje v 2. številki naslednjo notico o Gerbcu: Na sv. Treh kraljev dan je v tukajšnji reduti (v dvorani poslopja, ki je stalo tam, kjer je sedaj šentjakobska dekl. šola) napravil naš vrli skladatelj g. Fr. Gerbec svoj prvi koncert, ki se je prav slovesno obnesel. Vse, kar so peli in igrali, je bilo prav dobro in se je tudi poslušalcem zelo prikupilo. Seveda se je med vsemi rečmi najbolj odlikovalo to, kar je pel g. Gerbec sam. Njegov glas je močen, veličasten, krasen in izurjen. Bog mu daj le trdno zdravje. Tako »Tovariš« kakor »Novice« — želita in voščita g. Gerbcu prav iz srca, da doseže vse, kar je bil njegov namen, ko je šel na praški konservatorij. (Tam je postal operni pevec — tenorist.)

V 6. številki »Učit. tov.« je Gerbecov poslednji epilog glede njegove Lire Sionske.

Glasi: Iz Trnovega. (Gerbec je torej po položenih izpitih na praškem konservatoriju še nadalje učiteljeval v Trnovem na Krasu.) Nekterim naročnikom Lire Sionske. Tretje leto teče sedaj, kar sem bil začel izdajati Liro Sionsko. Vendar pa ima še sedaj skoraj tretjina njenih naročnikov poravnati naročnino za njo. Primoran sem torej jih še enkrat opomniti, da jo vsaj sedaj vsi pošljejo do konca tega mesca in me ne primorajo po drugi poti iskati svojega denarja ali pa celo njih imena očitno naznanjati. Toliko, mislim, prevdara lahko vsak sam, ako že noče podpirati naše domače stvari, da je nepošteno, ako terja povrha truda še materialno škodo od onega, ki se za to stvar trudi. Denar naj se mi pošlje z mojim napisom v Bistrico. Kdor bi še hotel imeti Liro Sionsko, jo dobi za 2 gold pri meni ali pri gg. Giontinitu in Lerherju v Ljubljani. — Franc Gerbec, izdatelj Lire Sionske.

V 8. številki omenja »Učit. tov.«, da je v 22. številki prejšnjega leta objubljena sv. maša na tam priobčeno besedilo A. Praprotnika v Gerbičevi harmonizaciji izšla v J. R. Miličevi tiskarni in bo prhodnjič kaj več napisal o tej izvrstni skladbi.

V 9. številki je priobčen popoln naslov te sv. maše, zložene v spomin 100 letnice kmetijske družbe in posvečene njenemu predsedniku Fid. Terpinču. O nji je priobčena zelo ugodna ocena, enako tudi o blagoslovu, za katerega je priredil besedilo Gerbičev prijatelj iz Ilirske Bistrice Janez Bilc. — V isti številki omenja urednik tudi, da namerava tovariš g. Gerbec

¹ Moja pripomba.

² Moja pripomba.

Marija Klofutarjeva:

Med „zaostalimi“ v otrokovem stoletju

(Nadaljevanje)

Telesna vzgoja ter njena etična in estetska vrednost.

Po grškem pravilu, da je samo v zdravem telesu zdrav duh, ima telesni razvoj velik vpliv na etične strune. Zato ni cilj telesne vzgoje samo negovanje zdravja in krepljenje telesa, temveč je gimnastika važen regulator človeških nagonov. Razne deklishe simbolične in rajalne vaje ter kola so neizčrpilivi studenci, ki vedno nanovo osvežujejo in porajajo kult lepote, ki krepi dušo in civilizira vsebino čuvstvenega življenja.

Ta dar mora vsaka vzgojna institucija poklanjati zlasti onim gojencem, ki so primorani ves dan sedeti pri delu, kot so n. pr. krojaštvo ter razna ženska ročna dela. Seveda se moram tu dotakniti vprašanja, ki leži zelo blizu mladeniške erotike, a to so seksualno barvane duševne depresije ter zanimanja za seksualne odnose in probleme.

Če podam še analizo delovne vrednosti, v vzgojalnici najpopolnejšega vzgojnega sredstva in karakternega oblikovalca, moram poudariti sledeča stališča:

1. Fiziološko delo ustreza nagonu gibanja, absorbira duhovno aktivnost in regulira disciplino.

2. Etično krepi voljo in ljubezen do dela in s svojo produktivnostjo podpira socialno stavbo.

3. Pedagoško. Dober delavec je dober opazovalec, z jasnimi in točnimi vpogledi ter nasprotnik verbalizma.

4. Praktično gojenec trenira svoje sposobnosti ter se pripravlja na poklic.

5. Didaktično delo je najbližje učilo in most od konkretnih predmetov do razumevanja abstraktnih pojmov.

6. Psihološko delo ustvarja zvezo med telesnim in duševnim udejstvovanjem, ostri opazanja in vzbujajo pozornost, najbližjo pot do sposobnosti koncentriranja.

Dinamika mladosti neprestano vrti kolo, katerega center je mladostnik, v krogu pa vzgojitelj, voditelj in prednjaki utirajoč naporno pot do človeka po božji podobi.

Večina vzgojnih domov se nahaja na periferiji mesta, kot oaze na vasi, na letovanju. Na vasi žive gojenci v ožji zvezi z zemljo in s naravo ter se s svojim delom na polju in na vrtu ter s svobodnim gibanjem pod največjimi nebesnim krovom približujejo praforni človeškega udejstvovanja, kmečkemu delu in kmetu, ki je še danes moralno najpopolnejši.

Splošne vesti

— Najlepšo zbirko eno- in večglasnih mladinskih zborov za proslavo materinskega dne najdijo šole in učiteljstvo v priložniku »Materinski dan«, ki ga je izdal Učiteljski pevski zbor »Emil Adamič«, Ljubljana, Franciškaška ulica 6/I. — Cena 20 din.

Iz listov

— Iz poročila v »Slovenec« dne 18. II. »Zasedanje našega banskega sveta« posnemamo iz zglavja »Za zboljšanje položaja javnih nameščenec« po govoru g. bana sledeče:

»Eksistenčni minimum je znašal za uradnike do VIII. skupine leta 1938, 2550 din mesečno, januarja 1941 3380 din. Leta 1938, so uživali eksistenčni minimum samo uradniki do vključno VI. skupine, t. j. 57 % uradništva, 43 % tega uradništva pa je živelo pod eksistenčnim minimumom. Januarja letos jih je samo še 11 % nad eksistenčnim minimumom, 89 % pa pod njim.

Eksistenčni minimum uradnika IX. in X. skupine je znašal v Ljubljani 1938 1840 din, januarja 1941 2560 din. Leta 1938, so dosegali ta eksistenčni minimum samo uradniki IX. skupine, vsi drugi pa so bili pod njim. Januarja pa vsi ti uslužbeni živijo pod eksistenčnim minimumom.

Eksistenčni minimum za služitelje in njim enake je znašal 1938 1110 din, januarja letos pa 1550 din. Leta 1938, so ga dosegali samo služitelji in kvalificirani delavci državnih in samoupravnih obratov, letos pa ga ne dosega noben uslužbenec te vrste.

Iz tega sledi: prehranjevalne številke uradnika od IV. do VIII. skupine so v glavnem enake standardu boljše kvalificiranega delavca, uradnika IX. in X. skupine ter zvišanih in služitelja so deloma enake standardu srednje kvalificiranega delavca, deloma so pod njim, prehranjevalne številke služiteljev in njim enakih pa so deloma enake standardu nižje kvalificiranega delavca, deloma so pa pod njim. Del uslužbenstva je torej proletariziran, drugi del pa živi podproletarsko.

Spričo teh dejstev ugotavlja g. ban:

Delavstvo, ki vsak tretji mesec pokrene gibanje za višje mezde, ravna zase mogoče prav, toda ne sme prezreti, da je v banovini armada 39.000 javnih uslužbencev, ki ob istih kvalifikacijah živijo z njimi na isti ravni ali celo pod njo, ne sme prezreti, da patriotizem in disciplina ter skrajna požrtvovalnost v tej armadi še niso narušeni; jasno je, da prevratni struji med delavstvom ne more biti pravi resnični vzrok beda.

Drugo pa je potrebno storiti vse, da se uslužbenec dvignejo prejemi do višine, ki bo omogočala človeškemu dostojanstvu primerno življenje!

Vzgojevalnica v Slav. Požegi se lahko pohvali z vsemi temi vrtilinami, s prekrasno lego na 2 km oddaljenem hribočku, z lepim vrtom in parkom, udobnim igriščem in sprehajališčem, z obsežnim poljem in senčnim sadovnjakom, z izvrstno studenčnico in pršnimi kopalnicami, manjka ji pa primerna dvorana za gimnastiko v zimskem času in za gledališke prireditve, najprimernejšega kraja za stopnjevanje domovinske vzgoje.

Da je ta evangelijska nacionalna vzgoja na jugoslovanskih tleh danes aktualnejša kot kadar koli, nas vedno iznova opozarjajo sosednje države.

Zato je važno, da znamo mladino navdušiti, kako naj poganja korenine v svojem rojstnem kraju, učiti jo, da zopet vzljubi svoj domači kraj. Razne verske in narodne šege nudijo mnogo prilike, da zaposlimo mladino duha.

Kakor si ne more nihče poljubno izbirati staršev, tako si ne more rojstnega kraja. Naj nas vodi kamor koli življenjska pot, skromni dom, pod katerega varstvom smo se razvijali že v materinem telesu, naj blesti vedno kot svetinja, podedovana po pradedih. Isto velja i za širšo domovino.

Naj mi dovolji avtor knjige »Naša vasa«, g. prof. dr. J. Jeraj, da prenese sem prekrasne njegove besede na str. 195, ki sem jih neštetočrat čitala, prevajala in tolmačila svojim gojenkam. »S svojim narodom si povezan tako kakor otrok s svojo govorico. Njegova govorica je tudi tvoja govorica, njegova izobrazba tvoja izobrazba. Tvojega naroda trpljenje je tvoje trpljenje, tvojega naroda radost je tvoja radost. Kakor se otrok ne sme ločiti od matere in očeta, ako hoče ostati zdrav na duši in telesu, tako se tudi ti ne smeš nehalno ločiti od narodne skupnosti. Otroku najbolj koristi materino mleko, tebi pa izobrazba in življenjski način, kakor klije v tvojem narodu. Zato je naša sveta dolžnost, da spoštujemo to, kar so spoštovali očetje in pradedje, t. j. vero, domačo govorico, dom, šege in navade, noče, kola, pesmi, pravljice, narodno umetnost. Vse to nam mora biti sveto, ker je dediščina po umrlih prednikih, ker nam kaže, kako so naši predniki živeli, čustvovali, česa so se veselili, česa bali in česa žalostili.«

Kdor prav ljubi primitivno Makedonijo, pušto Črno goro in nad vse siromahne Haloze, ta bo ljubil tudi Slovence, Hrvate in Srbe, spoštoval njihovo vero, šege, običaje, pesmi, plese, pravljice in umetnost.

— Zbirka pirhov, ki je bila že dolga leta v navadi po vseh šolah širom po Sloveniji, bo izvedena tudi letos. Prevzela jo je in jo bo letos izvedla Družba sv. Cirila in Metoda. Kr. banska uprava je tudi zbirko odobrila s svojim odlokom IV. št. 2719/1 z dne 11. februarja 1941. Akcijo narekujejo nove socialne in narodne potrebe, zato jo z naše strani prav toplo priporočamo.

— Iz ekspozicije g. bana na zasedanju banskega sveta:

»Velik del naše inteligence je danes komunističen.

Ko to trdim, ne mislim zgolj na oficijelno ilegalno organizacijo komunistične stranke Jugoslavije in na njeno delovanje; v mislih imam predvsem pojav, da se izven te organizacije in neodvisno od nje komunistični duh čedalje bolj širi — posebno med inteligenco. Imamo komuniste učitelje in inženirje, književnike in umetnike, pravnike in zdravnike. V revijalnem časopisu, na srednjih in visokih šolah, v društvih, ki jih snuje inteligence za inteligenco, se goji miselnost, kot da je uvedba komunističnega gospodarstva in komunistične kulture pri nas le še vprašanje dneva.

»Slovenec« 18. II.

— Iz Povišanje plač ali aprovizacijo? Da bi se državnim in banovinskim uradnikom omogočilo cenejšo življenje, bi imelo ministvo financ dati na razpolago kredit 600 milijonov din za izvedbo organizacije aproviziranja javnih uslužbencev. Aprovizacija javnih uslužbencev bi se imela izvesti po nabavljajnih zadržkih, katerih je na Hrvaškem okoli 55. Za banovino Hrvaško bi se osnovala posebna zveza nabavljajnih zadržkih. V tem smislu so bila začeta že prva predtela in je bil izvoljen akcijski odbor za osnutek zveze zadržkih javnih nameščenecv v Zagrebu. Na to zvezo bi odpadlo okoli 200 milijonov din od 600 milijonov din, ki jih daje ministvo na razpolago za aprovizacijo javnih nameščenecv in delavcev.

Tako sedanja vest, ki potrjuje nedavno objavljeno vest o posebni aprovizacijski akciji za državne uslužbence. Akcija za povišanje prejemkov državnih uslužbencev je potrebna, toda smatramo, da se mora to izvesti naravnost, ne pa indirektno. Kajti doslej smo imeli z indirektnimi akcijami slabe izkušnje. Zadrugištvu državnih uslužbencev je sicer veliko storilo v korist svojega članstva, ni pa v polni meri izpolnilo onega, kar je bil dejanski cilj, da bi nadoknadilo izpade kupne moči drž. uslužbencev zaradi prenizkih plač. Boljša je direktna pot z zvišanjem prejemkov v isti višini. — Najbolje bi se še ustreglo ne samo državnim uslužbenecem, če pride do ustalitve cen. To nam je nujno potrebno za vzdrževanje gospodarskega in socialnega reda, ker nas drugačnega pot vodi v inflacijo. — »Slovenec« 8. II.

— Dobro mišljeno — a slabo zamišljeno. Pod tem naslovom priobčuje »Trgovski list« dne 14. II. članek proti nameravani oskrbi državnih nameščenecv z živili. Med drugim čitamo v tem članku tudi to:

»Čeprav je draginja živil velika in čeprav tudi primanjkuje živil, vendar zaradi tega le ni treba, da bi padli nazaj v one čase, ko je prejel uradnik plačo v naturi. Zato bi morali vsi uradniki, ki se količkaj zavedajo prednosti, katere so jim priborili njih predniki, proti takemu načinu pomoči odločno protestirati. Vendar si uradniki ne bodo pustili jemati pravice, da sami odločajo, kako porabijo svojo plačo, ne pa da se jim pošljejo živila po preudarku drugih. Ni mogoče reči nič drugega, kakor da bi bila takšna pomoč silno reakcionarna.

A tudi silno nesmotna. Vsa ta akcija bi bila še nekoliko razumljiva, če bi država sama imela te količine živil, ki bi bile potrebne za nameravano akcijo. Toda država teh količin nima, ona mora vsa — in ne samo del — živil kupiti. Kakšen smisel pa naj ima, če država najprej kupi ta živila, nato pa jih s 600 milijonsko izgubo proda nameščenecem po znižani ceni? Naj bi rajc kar direktno dala teh 600 milijonov nameščenecem in bi jim na ta način mnogo bolj pomagala, poleg tega pa sama ne bi imela prav nobenih sitnosti. Pri nas imamo okoli 270.000 javnih nameščenecv, če bi se med te razdelilo 600 milijonov na enak način, bi dobil vsak okoli 2000 dinarjev. Ni to posebno veliko, toda kot enkratni draginski dodatek bi se vsakemu uradniku poznal. Vsa bi si kupil to, kar najbolj potrebuje. Saj tudi nikjer ni rečeno, da vsi drž.

Stanovska organizacija JUU

Dabilia

— JUU — SRESKO DRUŠTVO LJUBLJANA MESTO bo zborovalo v soboto, 22. februarja, ob 9. uri v telovadnici šole na Grabnu. Na dnevnem redu je poleg običajnih točk tudi razprava o predlogu šolskega zakona in predavanje prof. Čopiča: O narodni in državljanski vzgoji. — Odbor.

— JUU SRESKO DRUŠTVO T. LITIJI je organiziralo za februar hospitacije na banovinski poklicni svetovalnici in posredovalnici (Ljubljana, Aškerčeva 12/II — poslopje šolske poliklinike).

Hospitantom pojasnjeta delo BPSP gg. dr. Schmidt in prof. Brenk. Vsaka skupina šteje 10 udeležencev. Vse skupine so bile doslej izredno zadovoljne, ko so spoznale delo in metode BPSP. Hospitacije se vrše vsak četrtek in soboto, začetek ob 10. uri. Vsa prijavljena je pismeno obveščena, v katero skupino je dodeljena. Zaradi tega prosimo, naj se vsakdo drži določenega termina. Doslej so oddani vsi razpoložljivi dnevi v februarju razen četrta, 27. t. m., ki je zaključni dan naših hospitacij. Kdor se želi udeležiti hospitacije še na edini prosti dan, v četrtek, 27. februarja 1941, naj sporoči to takoj odboru v Litijo. — Odbor.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO MARIBOR, LEVI BREG, bo zborovalo v soboto, dne 8. marca t. l., ob pol 10. uri dopoldne v krčevinski šoli. Razen običajnih točk je na dnevnem redu predavanje tov. Franja Borka o »Teoriji in praksi strnjene pouka na višji ljudski šoli«. V času pripravljajočih se akcij prepotrebnega notranjega pomirjenja ter obenem naših najtežjih borb za naše materialno in gmotno zboljšanje prosim vse tov. člane in članice, naj povabijo k vstopu v naše društvo in k temu našemu zborovanju vse doslej še nevljučene tovariše (-ice) na posameznih šolah! — Anketne pole »Kako stanujemo« mi vrnite najpozneje do 28. t. m.! Člani (-ce) odbora, pridite na zborovalni dan ob 8. uri točno k seji! Situacija, polna perečih aktualnosti, naj vam bo poziv k polnoštevilni in točni udeležbi zborovanja! — Predsednik.

Poročila

— JUU — SRESKO DRUŠTVO PTUJ je zborovalo v soboto, dne 8. februarja t. l., ob 8. uri v Mladiki v Ptuj. Zborovanje se je udeležilo 69 članov, to je 43 %, kar je z ozirom na neugodne poti zaradi visokega snega še dovolj dober obisk.

I. Tovariš predsednik je otvoril zborovanje četrt ure po napovedani uri, kljub temu, da je bilo takrat komaj še 13 članov navzočih. Dopise in poročila je združil in s tem podal nekako situacijsko sliko organizacijskega dela in položaja. Povedal je resne in grenke o našem gmotnem stanju in izgledih za izboljšanje, tolmačil gospodarsko stanje Mladinske matice, prikazal delo sekcije v njenih prizadevanjih glede napredovanja v splošnem, napredovanja v V. skupino, glede učiteljskih stanovanj in stanarin, o drvarini, o monopolizaciji zvezkov in učil ter tolmačil predloge sekcije za finančni zakon. Za predelavo osnutka zakona o ljudskih šolah, ki ga je pripravila kmetijska zbornica, je bil izvoljen poseben osek, da izdela izpreminjevalne in dopolnilne predloge. Ob zaključku je izjavil, da se bodo odslej pri vsakem številu udeležbe pričela zborovanja točno ob napovedani uri ter apeliral na članstvo, da se jih udeležuje točno in vztrajno do konca.

II. Nato je mesto referata nadzornik tov. Vizjak Ciril vodil debato o vprašanju: Učitelj in njegovi odnosi do šole in poklica. Po kratkem uvodu o doživljanju v železniškem kupeju, se je razvila živahna debata, v katero so posegali mlajši in starejši tovariši. Debata je rodila sledeče zaključke: a) Zapuščanje službenega mesta v vsakem prostem času je v kvar predvsem učitelju samemu, ker izgublja tako kontakt z ljudstvom, med katerim deluje. b) Neprimerni razgovori o stanu, poklicu, tovariših in predstojnikih ne spadajo na neprava mesta. c) Upravitelji naj bodo izkušeni

nameščenci potrebujejo ista živila. V žitorodnih krajih jim najbrže ne primanjkuje v tej meri moke kot v krajih s čisto drugo kulturo. Zato pa je edino pravilno, da se da uradnikom denar, ne pa da se jim plačuje dodatek v naturi.

— Iz življenjski stroški naraščajo je naslov članka v »Slovenec« dne 11. II., iz katerega posnemamo sledeče:

»Če primerjamo stanje življenjskih stroškov avgusta 1939 s stanjem januarja 1941, dobimo naslednjo sliko:

stroški za prehrano so povečani za 65,59 %;

stroški za obleko in obutev so povečani za 75,48 %;

stroški za kurjavo in razsvetljavo so povečani za 32,89 %;

izdatki za stanovanje so ostali neizpremenjeni.

Skupno so življenjski stroški narasli za 53,29 %.

Šolski radio

— r Torek, 25. februarja 1941, ob 14,15 uri. Pojdimo po naših vaseh — Malo za šalo in za smeh; ga. Julija Čuček.

— r Petek, 28. februarja 1941, ob 11. uri. Kramljanje z mladino; g. Miroslav Zor.

— r V kmetijskem radiu bo v nedeljo, 23. februarja ob 17. uri predaval g. dr. Šime Zibert: Nevarnost in zatiranje pasje stekline.

praktiki, da bodo lahko avtoritativno dajali začetnikom in neizkušenejšim iniciativne pobude in smernice poklicnega dela. č) Problem današnje šole leži v vzgoji razuma in duha in v vsestranski vzgoji sploh. d) Roditeljski sestanki spadajo med najugodnejše kontakte šole in doma. e) Vzgojni princip ne sloni na dresuri, ampak na vzgledih in samovladanju. Disciplin je vzgojni uspeh, ne pa posledica dresure — to je strahu pred avtoritetom. f) Vzgojni vplivi učitelja naj segajo preko šolskega praga, pa tudi na starše, ker je opaziti, da starši zaradi poklicne prezaposlenosti zanemarjajo domačo vzgojo in rušijo vzgojno delo šole. g) Predizobrazba učiteljstva je premalo praktična, kljub temu, da smo dobili praktični peti letnik. h) Kruhoborstvo je vzrok, da vstopajo v učiteljske vrste ljudje, ki po svoji naravi nimajo poziva za to.

III. Razprava o minimalnem programu o šolskih učilih ni rodila zaželenega uspeha, ker članstvo ni razumelo namena, kar se je spoznalo iz izjav, češ da ga v danih proračunskih okoliščinah ne more realizirati. Zadeva se bo še enkrat razpravljala na učiteljskih svetih ter bo nato učiteljstvo stavilo predloge za eventualno izpopolnitev.

Predlogi pedagoške škrinjice, ki so pedagoškega ali administrativnega značaja, se lahko pošiljajo tudi po pošti društveni upravi.

IV. Pri slučajnostih se je razvila živahna debata o tem, kaj je pokreniti in kako je urediti pouk, če na šoli zmanjka kurivo. Razdobje od odobritve do realizacije proračunskih postavk in v zvezi s tem porast cen kurivu je onemogočilo zadostno nabavo in so zaradi dolgotrajne zime skoraj vse šole brez kuriva ter učenci kakor učiteljstvo prezebajo. Pouk silno trpi. Z 10 % znižanjem že odobrenih šolskih proračunov se je gospodarski položaj šole samo še poslabšal.

Z ozirom na sekcijso anketo »Kako stanujemo« se članstvo naproša, da pride na prihodnje zborovanje s točnimi podatki glede tega. Zadevna debata ni dosegla nobene razjasnitve in zaključitve.

Prihodnje zborovanje se bo vršilo v soboto, 8. marca, točno ob 8. uri v Mladiki v Ptuj. Apelinamo na tovariško točnost! Zupančič Drago, preds. Stanič Stane, taj.

— JUU — SRESKO DRUŠTVO NOVO MESTO je zborovalo dne 8. februarja 1941 v Novem mestu. Zborovanja se je udeležilo 45 članov, t. j. 53 %.

Predsednik je po otvoritvi v kratkih besedah očitral pomen življenjskega dela pokojnega ministra dr. Antona Korošca, katerega spomin je članstvo počastilo z enominutnim molkom. Sledilo je situacijsko poročilo, pri katerem je članstvo posebno pozorno spremljalo razpravo o akciji za zboljšanje prejemkov ter o predlogih za finančni zakon. Tov. nadzornik Skebe je predlagal, naj se predlog o rodbinskih dokladah za otroke dopolni tako, da bi teklo doklade za ves čas študija, ne le do 22. leta starosti. Predlog je bil soglasno sprejet.

Tov. tajnik je obrazložil akcijo za zboljšanje našega stanovanjskega vprašanja ter pozval članstvo, naj točno in izčrpno poroča o svojih stanovanjskih razmerah na podlagi danih navodil.

Tov. blagajničarka je poročala o stanju blagajne, ki se je zaradi zaostankov nikakor ne da spraviti popolnoma na čisto.

Nato je predaval g. Babič, vodja zemljiške knjige in naš kmet. Pojasnil je ustroj zemljiške knjige ter njeno vodenje, govoril o izpopolnjevanju zemljiškoknjižne mape ter o važnosti listin za zaznambe, vpise in izbrise v zemljiški knjigi, ki morajo biti zato skrbno in po zakonskih predpisih sestavljene. Pri tem je omenil škodljivost zakotnih pisarjev, h katerim se kmetje le prevečkrat zatekajo. Grajal je tudi grdo navado, da pridejo ljudje k važnim prepisom ob porokah ali ob predaji posestva pijani v zemljiško knjigo, kar rodi mnogokrat usodne prepire med mladimi in starimi. Končno je izrazil tudi željo, da naj

bi bili denarni zavodi na podeželju (hranilnice in posojilnice) res to, kar je njihov namen, namreč opora kmečkemu gospodarstvu, ne pa bančne ekspanzije in molzne krave posameznikov. — Predavanje je članstvo izredno zadovoljilo in je bil predavatelj deležen toplega priznanja.

Sledilo je predavanje tov. Mirka Ljubiča o pouku petja v ljudski šoli. Predavatelj odklanja zahtevo po sistematičnem pouku petja v ljudski šoli, ker bi zahteval zelo veliko časa in široko glasbeno izobrazbo od učitelja. Učenci si naj pridobijo le najosnovnejše znanje o notah, glavno pa je, da se jim privzgoje sposobnost in smisel za doživljanje estetskih vrednot v pesmi ter veselje do tega, da bi te vrednote v petju čim popolneje izražali. Nato je predavatelj podal še navodila za pripravljanje mladinskih zborov za mladinski pevski festival, ki se bo vršil mesca marca v Novem mestu.

Prihodnje zborovanje bo mesca aprila program zanj pa se bo določil.

Hofbek E., preds. Vekoslav Perpar, tajnik.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR, LEVI BREG, je zborovalo dne 18. januarja t. l. v krčevinski šoli. Od 91 članov je bilo navzočih 66, t. j. 73 %, od odsotnih 25 se je opravičilo 20.

Pred prehodom na dnevni red je tovariš predsednik izrekel komemorativne besede za umrlim prosv. ministrom dr. A. Korošcem in zaslužnim narodnim učiteljem in vzgojiteljem ter znanim iskrenim borcev proti celjski deklaraciji slov. učiteljstva tov. R. Knafličem, katerih spomin so navzoči počastili s trikratnim klicem »Slava!«. Zborovanje je otvoril z izrazi radosti ob pričetku »kraljevega leta« ter sklenil: »In prav mi obmejni učitelji in učiteljice dajemo izraza radosti ob začetku »kraljevega leta« ter štejemo s težkim pričakovanjem čas, ko napoči željno pričakovani »kraljev dan« ter danes ob prvem letošnjem zborovanju kličemo: Naš, kmalu polnoletni kralj Peter II., naj živi!« Zborovalci so se pridružili tem besedam z navdušenimi klici »Živijo!«.

Tov. predsednik je nato objavil najvažnejše dopise ter podal situacijsko poročilo. Slednje je izzvalo veliko vprašanj in predlogov, ki so se podrobno obravnavali na koncu. Kakor vedno, je tudi tokrat bila najzanimivejša točka »Razgovor o najaktualnejših stanovanjskih, službenih in pedagoških zadevah«, pri katerih je najprej tov. predsednik načel uradne dopise in sicer: 1. stanarine z neučiteljskih poročenih učiteljev; 2. obvezno osemletno šolanje; 3. podpiranje izredno nadarjenih; 4. projekt kmetijske zbornice za zakon o ljudskih šolah. Osnutek zakona se odstopi izbranim štirim šolam, katerih tovariši sestavijo reasumacijo svojih pripomb.

K proučevanju stanja in izgradnje višje ljudske šole je podal svoj lastno zamišljen program tov. predsednik, s svojimi prvimi pogledi na ta problem pa nas je v temeljito zasnovanem predavanju seznanil tov. Lavrič Stanko, ki je ugotovil dobre in slabe strani današnje višje ljudske šole, se izrekel za petletno osnovno in triletno višjo ljudsko šolo, zlasti pa ožigosal nemogoče zahteve učnega načrta za višjo ljudsko šolo. V debati so govorili tov. nadzornik Močnik, tov. Andrejčič, tov. Babnik, k vsem točkom tov. Vauda in drugi. Videlo se je, kako nujno je, o višji ljudski šoli razpravljati podrobno k vsaki točki. Prihodnjič bo tov. Borko govoril o »Teoriji in praksi strnjenejšega pouka v višji ljudski šoli« ter že danes tovariš predsednik vabi vse članstvo, da se pripravi na razpravo.

Sledila so poročila društvenih funkcionarjev. Blagajniško, tokrat spet precej ugodno in skrbno sestavljeno poročilo je podal tov. Janko Židanik. O banovinski skupščini je poročal delegat tov. Terčak Stanko izčrpno, nekaj pojasnil je dodal tov. predsednik, zborovalci pa so nato sprejeli predlog: Naše društvo se pridružuje stališču društev Maribor, desni breg, Laško in drugim, ne odobrava objave članka »Naša delegacija«. Društvo zahteva, naj v bodoče taki v načelne zadeve prehajajo članki imajo predhodno odobritev društev, ki v glavnem sestavljajo sekcijo in sploh našo celotno stanovsko organizacijo, najmanj pa se taki članki naj objavijo s podpisom pisca! Obema društvenima zastopnikoma na banovinski skupščini izrekamo zaupnico. — Tov. predsednik je zainteresiral članstvo za anketo »Kako stanujemo« — s posebnim oziranjem na težko stanje učit. stanovanj tu v obmejnih krajih ter naj učiteljski zbori zadevne seznane predložijo njemu vsaj do konca februarja! Apeliral je dalje, naj prično društveni odseki spet z delom! Pojasnil je, kako je z novimi učnimi načrti. Nato so bili sprejeti sledeči predlogi (v izveščku):

1. Izvršnemu odboru JUU naj sekcija predloži naš klic do najvišjih mest: Borba za naš človeka vreden obstoj mora biti prva in glavna naloga vsega organizacijskega dela!

2. Po prosvetnem svetu ministrstvu prosvete predloženi novi učni načrti naj se predčasno dajo na vpogled učiteljstvu, ki je ne le voljno, ampak zaradi stvari dolžno in upravičeno, sodelovati pri njihovi sestavi. Obenem predlagamo, da se ti le izdajo kot poskusni ter široko okvirni in prožni učni delovni programi!

3. Pridružujemo se predlogom mariborskega društva »Šola in dom« z občnega zbora dne 8. decembra 1940.

4. Z racioniranjem aprovizacije je: 1. določiti istočasno maksimirane in zmerne cene tako, da se omogoči naš prehranjevalni obstoj, onemogočiti pa je dviganje cen, oduševske špekulacije in verižništvo; 2. z ustaljitvijo cen je regulirati prejemke in odpraviti sistem plačilnih razredov kot brezpredmeten; 3. izjemnih ugodnosti racionirane aprovizacije naj

bodo iz državnih političnih interesov ter dejanskih potreb deležni vsi obmejni srezji, učiteljstvo v teh pa tudi izrednih doklad!

5. Učiteljstvo v Mariboru in okolici naj razmišlja o organiziranju pevskega zbora pri pogrebnih naših tovariših in tovarišic. (Zadnji taki pogrebi nas opominjajo k temu!)

Prihodnje zborovanje bo 8. marca t. l.

Vauda M., preds. Rečnikova, tajnica.

+ JUU — SRESKO UCITELJSKO DRUŠTVO KRANJ je imelo zborovanje v soboto, 15. februarja 1941, v risalnici dekliške ljudske šole v Kranju. Tovariš predsednik Rant je pozdravil šolskega nadzornika Rupreta in mu je častital k odklovanju sv. Save V. st. Pozdravil je tudi članstvo, ki se jih je 64 udeležilo zborovanja kljub slabemu vremenu.

Predsednik se je v lepih besedah poklonil spomenu dr. Antona Korošca. Z njegovo smrtjo smo izgubili učitelji dobrega resornega ministra, slovenski narod pa voditelja in to v času, ko bi najbolj potrebovali njegovega vodstva. Navzoče učiteljstvo je počastilo spomin velikega pokojnika s trikratnim »Slava!«.

Pozdravil je dr. M. Grujiča, zdravnika na Golniku in vodjo protituberkuloznega dispanzerja v Kranju, ki je prišel med nas, da nam predava »Kochov bacil in človek«.

V uvodu se je g. predavatelj v imenu Protituberkulozne lige v Kranju zahvalil učiteljstvu za sodelovanje ter se priporočil tudi za bodoče. V predavanju je pojasnil, kako je bil odkrit bacil jetike. Razložil je mnoge pojave slavnih zdravnikov, ki so proučevali tuberkulozo, ki še danes povzroča toliko strahu pri bolnih in zdravih. Prosil je učiteljstvo, naj po vaseh svetuje staršem, da je treba varovati pred okužitvijo otroke, ker ti so obolenju najbolj dostopni in tudi najbolj umirajo za jetiko zlasti v prvih letih življenja. Odrasli naj se ne bojijo tuberkuloznih bolnikov, ker zanje ni neposredne nevarnosti. G. predavatelj je prikazal tuberkulozo učiteljstvu z do sedaj še neznan strani ter nam dal mnogo dragocenih nasvetov.

Po predavanju je tov. predsednik podal v situacijskem poročilu borbo stanovske organizacije za pravice učiteljstva ter zlasti prizadevanja za zboljšanje našega gmotnega položaja. Danes velja tudi za nas izrek: Kdor hitro da, dvakrat da. Z nameravano aprovizacijo za uradništvo položaj ne bo zboljššan, ker prevozni stroški iz nabavljajnih zadržev na deželo so predragi. Pomoč naj bo uspešna!

Tov. tajnik je prečital najvažnejše dopise. Tovarišica, ki bi imela praktični nastop na prihodnjem zborovanju, je tega iz tehničnih razlogov odpovedala. Sklene se zaposliti prof. R. Kobilico, da bo predaval: »V čem je slovenska ljudska šola potrebna reforme«.

Tov. blagajnik je opozoril članstvo, da naj zamudniki plačajo članarino. »Stare« dolžnike bomo pa iztirjali s sodiščem.

Tov. Zumer Anton je predaval: »Strem-ljenja učiteljstva po višji izobrazbi«. Učiteljstvo želi temeljitejšo izobrazbo ter hoče biti bolj pripravljeni za delo v šoli. Iz tega je tudi izšla borba stanovske organizacije, ki je podarjala, da je za učiteljski poklic treba višje izobrazbe. Delni uspeh je bil ustanovitev Višjih pedagoških šol ter da se je dosegla možnost študiranja tudi na univerzi, a samo na pedagoškem oddelku filozofske fakultete. Obširneje je govoril o študiju na Višji pedagoški šoli in je mnenja, da fakultativen pouk za te šole ni najboljši in bi te šole morale dati več metodičnih, didaktičnih in vzgojnih nasvetov. Poudaril je potrebo po boljši strokovni izobrazbi in to za vse ljudskošolsko učiteljstvo, ker s tem bi se dvignil nivo naše šole.

V debati je tov. šolski nadzornik Rupret izrekel potrebo po višji izobrazbi učiteljstva, ki pa ne sme biti specializirana, ker od tega ima ljudska šola v resnici kaj malo koristi.

Po debati se je še določilo, da bo prihodnje zborovanje 15. marca in bo predaval prof. R. Kobilica.

Rant, preds. A. Zumer, tajnik.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO MARI-BOR DESNI BREG je zborovalo v soboto, dne 15. februarja 1941, v Mariboru. Navzočih 85 članov, t. j. 79 %. — Zborovanju je prisostvoval pol. komisar g. Kos. Novi člani: Senica Slava iz Frama in Ozmeč Marija iz Studenc, dekliška šola.

Tov. predsednik Petrovič se je uvodoma spomnil smrti slovenskega voditelja, našega vidnega jugoslovanskega politika, prosvetnega ministra in predsednika senata, dr. Antona Korošca. V klenih besedah se je spomnil njegovih del in zaslug za domovino ter želel, da bi bil sedanjí naš prosvetni minister vreden naslednik dr. Korošca.

Tov. Ledinek Miloš je predaval o »učni snovi v sodobni šoli«. V svojem predavanju, ki je trajalo eno in pol ure, je navedel napake, ki se delajo na račun snovi in na račun pristnega znanja. Prikazal je, kaj se lahko od ljudske šole pričakuje in kaj je nemogoče, kaj je za osnovno znanje, otroka in življenje nujno in kaj je postranskega pomena. Posebej pa se je ustavil pri zgradbi učne snovi same: na praktičnih primerih je pokazal zgradbo posameznega ljudskošolskega predmeta, ki ni isto kakor znanstveni predmet. Ljudskošolski predmet pokaže naslednje tri značilnosti: sistematska značilnost, ki je tu doslednejša, drugod ohlapnejša, funkcijska značilnost in vrednostna značilnost. Le upoštevanje vseh treh zahtev snovi bo nudilo otroku pristno znanje, bo otroka vpeljalo v zgradbo in metodo dela na posameznem predmetu.

Tov. predsednik poda situacijsko poročilo. Pri razpravljanju o stanovskih vprašanjih so bili sprejeti naslednji sklepi:

a) JUU — sresko društvo Maribor desni breg konstatira, da je kurivo po § 84. zakona o lj. š. del naših rednih prejemkov, zato zahteva, da se učiteljstvu daje kurivo v naturi, kakor je to predvideno v zakonu, in sicer po ročnem 20 m³, samskim pa 10 m³ letno. Sedaj se izplačuje kurivo v denarju, t. j. 50 din mesečno poročenim in 25 din mesečno samskim, kar je globoko pod povprečno ceno kuriva. Ako bi se naši zakoniti zahtevi ne ugodilo, naj vloži JUU sekcija za dravsko banovino pritožbo na državni svet in izposluje načelno rešitev.

b) Pri sestavi banovinskega proračuna za leto 1941. naj banska uprava upošteva dejstvo, da so služitelji po šolah premalo nagrajeni za svoje delo in se naj vnese v banovinski proračun primerno postavko za povišanje njihovih prejemkov.

Tov. tajnik poda prikaz stanovanjskih razmer učiteljstva sodnega okraja Maribor desni breg: upravitelji imajo vsi stanovanje v šoli in je 78 % stanovanj primernih ter 22 % neprimernih. Učiteljstvo ima vkljub zahtevam zakona o naravnih stanovanjih le 19 šolskih stanovanj, t. j. 18 %, od katerih pa je poleg tega le 36 % primernih, a 64 % neprimernih. Privatno mora stanovati 82 % učiteljstva. V kraju stanuje v primernem stanovanju 40 % učiteljstva, neprimerno pa 18 % učiteljstva, a 23 % učiteljstva v kraju sploh ne dobi stanovanja. Celotna slika učiteljskega stanovanja je naslednja: 72 % učiteljstva stanuje zadovoljivo, a to na račun tega, ker so prisiljeni stanovati izven službenega kraja. V kraju samem pa dobi učiteljstvo le 59 % primernih stanovanj, a 41 % učiteljstva je prisiljeno, stanovati v slabih stanovanjih (naravnih ali privatnih) ali pa iskati stanovanje izven službenega kraja. Ali je kdo, ki očita učiteljstvu nepovezanost z narodom, že kdaj tudi na to pomislil? Kakšno je n. pr. slabo stanovanje: hiša grajena iz blata, temelji nezolirani. Soba dolga 5,55 m, široka 4,46 m in visoka 2,54 m je do 35 cm višine vlažna. V tej sobi stanujeta dva samska učitelja. Soba

in pohištvo v njej uporabljata poleg obeh stanovalecev še gospodarjeva družina. V zimskih mesecih je soba tako hladna, da učitelja v sobi sploh ne moreta delati za šolo (priprava, korekture) in hodita v njo le spat.

Projekt šolskega zakona se ni razpravljaj zaradi pozne ure.

Prihodnje zborovanje bo mesca marca in bo predaval prof. Silih o »vprašanju šolskega nadzorstva v bodočnosti«.

Predsednik: Petrovič Simon s. r., Tajnik: Ledinek Miloš s. r.

+ JUU — SRESKO DRUŠTVO V MURSKI SOBOTI je zborovalo 8. februarja 1941 v Murski Soboti. Zaradi skrajno slabih prometnih zvez v Prekmurju je moralo učiteljstvo ostati doma. Udeležba je bila zelo slaba, t. j. od 125 včlanjenih le 43 navzočih. Ker tov. predsednik zaradi ukinitve avtobusnega prometa ni mogel priti pravočasno na zborovanje, je mesto njega otvoril zborovanje tovariš Pajtler Franc.

Predaval je kmet. referent g. inž. Petkovšek o »O važnosti gospodarskih in gospodinj-skih krožkov na podeželju«. Za zelo lepo in zanimivo predavanje, ki je zelo aktualno prav za Prekmurce, je žel mnogo odobravanja. Po predavanju je podal tov. Štubel kratek izvleček iz projekta zakona o ljudskih šolah, ki ga je predložila Kmetijska zbornica.

Temu sta sledili predsedniško in tajniško poročilo. Oboje je podal tovariš predsednik Hajnšek. Sprejeta je bila naslednja resolucija:

Z ozirom na porast cen, ki so prekoračile že nad 100 %, zahteva učiteljstvo, da merodajni činitelji priskočijo aktivnim državnim in banovinskim uradnikom ter upokojencem takoj na pomoč in da zvišajo draginjske doklade v razmerju porasta cen.

Prihodnje zborovanje bo 8. marca 1941 ob 9. uri v Sokolskem domu v Murski Soboti. V primeru, da bi izostalo vabilo za sklicanje zborovanja, ostane gornja napoved merodajna. Na tem zborovanju bo predaval g. ravnatelj Kunst Viljem o praktičnem pouku iz fizike in elektrike v ljudski šoli.

Hajnšek Franc, Kramberger Joško, predsednik, tajnik.

Novosti na knjižnem trgu

—k Joža Trdina: Otrokova telesna vzgoja. Našo, doslej skromno strokovno literaturo o telesni vzgoji je izpopolnila knjiga o telesni vzgoji otroka, ki jo je spisala naša najboljša strokovnjakinja za žensko telesno vzgojo, Joža Trdinova. Knjiga ni obsežna, vendar je tako bogata po vsebini, da je izpolnila veliko vrzel v strokovni književnosti mladinske telesne vzgoje. Predvsem bo služila otroškim vrtničaricam ter osnovnošolskemu učiteljstvu, ki bo našlo za nadaljnje stopnje šolske telovadbe mnogo pobude in si bo lahko na podlagi navedenega gradiva ustvarilo s primernimi variacijami in kombinacijami mnogo učne snovi. Prav dobra priročna knjiga pa bo tudi za starše in za društva, ki se ukvarjajo s telesno vzgojo dece. — Knjiga vsebuje teoretični in praktični del. V začetku poudarja pisateljica potrebo telovadbe za otroke v predšolski dobi in opozarja na razliko otrokovega življenja na kmetih in v mestih. Gibanje je otrokov naravni nagon, ki ga ne smemo ubiti, je osnova fizičnemu razvoju, ki je temelj vse vzgoje in podlaga razumskega in moralnega oblikovanja. Nadalje govori avtorica o fizioloških izpremembah, ki se vrše v otrokovem telesu od 3. do 7. leta. Glede na ta razvoj je treba usmeriti vse telesne vaje, ki morajo podpreti otrokovo rast, obenem pa uravnati telesne napake in odpravljati slabe navade, ki bi utegnile pokvariti pravilni razvoj otrokovega telesa. V tej dobi bi lahko škodovala dolgotrajne vese, vzpora in skok v globino. Neumestne so tudi vaje za krepitev mišic. Za pravilni razvoj hrbtenice so koristne plazilne vaje, za razvoj notranjih organov pa kratke tekalne igre z gibi rok in trupa. — Način poučevanja podaja pisateljica po najmodernejših metodah, ki temelje na znanstvenih dognanjih zdravnikov in priznanih pedagogov za sodobno telesno vzgojo. Mnogo koristnih navodil dodaja avtorica iz svoje bogate prakse. Podlaga za poučevanje telovadbe predšolskega otroka tvori svobodno gibanje podeželske dece v naravi, ki se v kar najbolj naravni obliki prenese v telovadno snov. Vaje se hitro izmenjavajo, zakaj otrok ljubi izpremembo položajev in tudi njegov organizem še ne zmore enakomernega napora. Telovadni pouk mora poživiti otrokovo domišljijo in izrabiti njegov naravni nagon posnemanja. Pa tudi samostojno otrokovo ustvarjanje gojimo že na tej stopnji. Prav tako je potrebna vzgoja ritmičnega čuta, ki se goji zlasti s petjem in godbo, ki ju pripojimo telovadnemu pouku. Zelo važna je disciplina, ki mora biti stroga. Vendar pa ne prepovejmo otrokom vsakega vzklika in smeha. Povelja morajo biti jasna in enostavna, tako da jih razume vsak otrok. — Drugi del knjige obsega gradivo za telesne vaje predšolskega otroka. Vaje so razvrščene sistematično po principih moderne

telovadne ure, izbor vaj pa je prilagojen otrokovim sposobnostim. Navedenih je okoli 300 gibov, ki so popisani zelo točno in lahko umljivo. Ta del je opremljen z 41 slikami, ki jih je narisala avtorica sama in ki kažejo na ostro opazovanje otrokovega telesa. V teh enostavnih grafičnih slikah je poudarjen estetski čut, kar pri grafičnih izdelavah človeškega telesa mnogokrat pogrešamo. Obenem pa izražajo izredno tipično poze otroškega telesa v najrazličnejših razgibanjih in mirnih položajih in nazorno in jasno predstavljajo številne telesne vaje. Na koncu navaja pisateljica 35 primernih iger. Z veseljem beležimo, da je med igre z besedilom in s petjem avtorica navedla svoje zelo posrečene primere z Zupančičevimi verzmi, ki bodo prinesli v naše telovadnice veselo domače razpoloženje in dali naši telesni vzgoji pravo narodno obeležje. Na koncu so še poglavja o orodju, o telovadni obleki ter o učnem načrtu. Delo je zaključeno s tremi primeri vadbenih ur. — Knjiga bo dvignila naše vadbene ure na sodobno višino in bo s pridom služila telovadnemu pouku predšolskega in šolskega otroka, zlasti ženske dece. Knjiga se dobiva pri avtorici Joži Trdini, Ljubljana, Čopova ulica 21. Cena 28 din, s poštino 30 din. Naroča se tudi v Učiteljski knjigarni. Mara Teplý.

Osebne zadeve

—i Nastavljeni učitelji. Prosvetni minister dr. Krek je podpisal odlok, s katerim so postavljeni za učitelje(ice) v Sloveniji naslednji abiturienti(ke): Vincencij Bene pri Sv. Jurju pri Litiji; Alfred Tomažič, Bučeva vas; Jožef Brinovc, Zagradec; Stanislav Novačan, Mirna peč; Aleksander Bokorel, Hinje; Alojz Krumberger, St. Janž pri Krškem; Marija Dolinšek, Bela Cerkev pri Novem mestu; Franc Cvenkel, Gaberje; Miloš Šetina, Podsenice; Marija Kos, St. Jošt; Metka Cimperšek, Knežja vas; Breda del Linz, St. Rupert; Matija Jamec, Sv. Jurij; Pavla Javornik, Črneča vas; Tatjana Lesjak, St. Ilj pod Turjakom; Irena Robič, Zagradec; Nada Ukmar, Bela Cerkev; Zlata Gogala, Brezidinje pri Litiji; Dragica Cimerman, Črni vrh; Melita Fabiani, Sv. Miklavž; Helena Herščak, Ojstrica pri Dravogradu; Danilo Hanžurej, Remšnik; Nada Jamnik, Koprivnik; Julija Kutin, Marija Snežna; Majda Kurnik, Bertoče; Vladimir Klemenčič, Fikšinj; Ivan Knez, Stogovci; Alojzij Mesarič, Sveti Duh na Ostrem vrhu; Miroslav Mikuž, Dobrovnik; Alojzija Dekrep, Sv. Kunigunda; Leopold Namar, Dobovec; Marta Perc, Trebelno; Rudolf Plevnik, Krenžovci; Sava Remec, Sv. Vencčeljš; Marija Rebrnik, Sgorno; Alojzij Simončič, Lokavec; Miroslav Šurkalovič, Radatoviči; Jožef Verbič, Serdica; Metka Berlič, Kamčevci; Anton Zagrenik, Zusem; Veronika Plevnik, Sv. Anton na Pohorju.

FABIANI & JURJOVEC

LJUBLJANA, STRITARJEVA ULICA 5

priporočata veliko izbiro damskega in moškega blaga, preproge, zastore, odeje, perje, puh itd. Postrežba solidna!